

Aktuální výsledky úředních kontrol

Kontroly podmíněnosti a národní kontroly hnojiv a krmiv jsou plánovány s výjimkou mimořádných kontrol, tedy na podnět, na základě analýzy rizik. Riziková analýza aplikovaná u kontrol cross compliance i u kontrol národních, které jsou posuzovány mimo systém podmíněnosti, zahrnuje specifické rizikové faktory, například hospodaření ve zranitelných oblastech, na svažitých pozemcích, chov hospodářských zvířat, chov přežvýkavců a nepřežvýkavců, výsledky předchozích kontrol.

Při plánování úředních kontrol krmiv jsou krmivářské provozy nejprve rozděleny do skupin podle zaregistrovaných činností a na tyto skupiny jsou následně aplikovány jednotlivé rizikové faktory (hodnocení úrovně krmivářských provozů, závady zjištěné během kontrol na místě, popř. výsledky analýz vzorků a jiné).

1. Kontroly hnojiv

a) Kontroly používání, skladování a uvádění hnojiv do oběhu

Při kontrolách v prvovýrobě je ověřováno skladování a používání hnojiv v souladu s příslušnou legislativou. V roce 2015 bylo v rámci prvovýroby provedeno celkem 123 úředních kontrol (kontroly plánované, následné, mimořádné na podnět). V 18 případech byly prověřeny oprávněné osoby, kterým bylo ústavem uděleno oprávnění k provádění odběru vzorků půd v rámci AZZP.

Zásady při používání upravených kalů z čistíren odpadních vod (ČOV) na zemědělské půdě byly inspektory zkontrolovány celkem v 79 případech (kontroly plánované, následné mimořádné), přičemž polovina kontrol byla zahájena z důvodu podnětu třetích osob. Tento typ kontrol je od roku 2015 realizován mimo systém podmíněnosti.

Mimo prvovýrobu byla ve 235 případech (kontroly plánované, následné, mimořádné na podnět) kontrolována oblast uvádění hnojiv do oběhu - výroba, distribuce, obchodní síť.

Tab. 1: Kontroly používání, skladování a uvádění hnojiv do oběhu v roce 2015

	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Kontroly používání, skladování a uvádění hnojiv do oběhu	229	253	9
Kontroly skladování a používání hnojiv	73	76	20
Kontroly používání kalů z ČOV	40	79	24

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Tab. 2: Odebrané vzorky v roce 2015

	Počet celkem	Nevyhovující
Odebrané vzorky - Odborný dozor	241	15
Odebrané vzorky - Cílené kontroly (vzorky digestátů, kompostů, statkových hnojiv)	103	8

Nejčastější pochybení:

Z výsledků provedených kontrol je zřejmé, že nejvyšší míra potenciálního ohrožení životního prostředí vlivem zemědělské činnosti pochází z nedostatečně zabezpečených skladů hnojiv,

popř. z nevhodně uložených hnojiv na zemědělské půdě, kdy jsou tato statková hnojiva ukládána bez souladu s havarijním plánem.

b) Kontroly Cross Compliance

ÚKZÚZ, jako jedna z kompetentních kontrolních organizací, zajišťuje úřední kontrolu nad dodržováním požadavků Cross Compliance u zemědělských podnikatelů hospodařících ve zranitelných oblastech, nad dodržováním minimálních požadavků pro používání hnojiv, u požadavků platných pro ochranu podzemních vod proti znečištění (DZES 3) a v neposlední řadě kontrolu zákazu hnojení a aplikaci přípravků na ochranu rostlin (POR) v ochranných pásmech kolem vod (DZES 1). Během jedné kontroly na místě jsou inspektory prověřeny požadavky podmíněnosti spolu s požadavky národními (tj. bez vlivu na přímé platby), čímž je snížena administrativní zátěž na kontrolované osoby. Prověřování dodržování tzv. minimálních požadavků na hnojení a na používání POR je od roku 2015 prováděna v systému kontrol způsobilosti.

V roce 2015 bylo v oblasti životního prostředí provedeno celkem 1 134 kontrol podmíněnosti (počítány kontroly plánované, následné, mimořádné).

Tab. 3: Kontroly Cross Compliance v roce 2015

	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Nitrátová směrnice	161	188	14
DZES 1	437	443	0
DZES 3	437	503	72
Kontroly celkem	1 035	1 134	90

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Nejčastější pochybení:

Celkem bylo inspektory konstatováno 90 kontrol s porušením, přičemž u 5 kontrol na místě bylo zjištěno pochybení požadavků podmíněnosti (5,5%).

Skladování závadných látek v nevyhovujících skladech, popř. na zemědělské půdě na nevhodných plochách (meliorovaná část pozemku), únik těchto látek do okolního prostředí, popřípadě nebyly provedeny pravidelné zkoušky těsnosti potrubí a nádrže určených pro skladování ropných látek se řadí mezi nejčastěji zjišťované pochybení v rámci systému Cross Compliance.

Neschválení havarijního plánu příslušným vodoprávním úřadem (či jeho absence), nesprávné uložení hnoje na zemědělskou půdu bez souladu s havarijním plánem (doba uložení hnojiva na z. p. přesahuje maximální lhůtu 12 měsíců, nebo současné místo pro uložení hnojiv není v havarijním plánu uvedeno), jsou nejčastěji zastoupená porušení, která ovšem nemají vliv na vyplacenou výši dotací, protože nejsou požadavkem podmíněnosti.

c) Delegované kontroly

Delegované kontroly jsou ústavem zajišťovány pro platební agenturu (SZIF). Během kontrol na místě jsou prověřovány obecné požadavky na hnojení a používání přípravků na ochranu rostlin (vedení evidence), dále tzv. minimální požadavky na hnojení a používání přípravků na ochranu rostlin (POR) a dále kontroly určitých specifických podmínek platných pro obě oblasti (hnojiva a POR).

Kontroly specifických podmínek v rámci AEO a AEKO jsou zaměřeny na dodržování limitů při hnojení v rámci ošetřování travních porostů (louky, pastviny), zatravňování orné půdy, hnojení v oblastech NATURA 2000, posuzování limitů hnojení u zeleniny pěstované v rámci integrované produkce, kontrolu provádění pravidelných řezů v ovocných sadech (v ekologickém a integrovaném systému pěstování). Pravidelné ošetřování je kontrolováno rovněž u vinic v režimu integrované produkce.

Mezi kontroly, které jsou SZIFem delegovány na ÚKZÚZ, se řadí i kontroly ekologicky hospodařících zemědělců v neposlední řadě je na ÚKZÚZ delegován odběr vzorků technického konopí pro stanovení obsahu *tetrahydrocannabinolu*.

Tab. 4: Delegované kontroly v roce 2015

	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
AEO dle 75/2007 Sb.	228	233	5
AEKO dle 76/2015 Sb.	559	559	2
Ekologické zemědělství	278	280	5
Kontroly celkem	1 065	1 072	12

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Nejčastější pochybení:

Nepředložení, popř. nevedení evidence o použitých hnojivech patřila v systému agroenvironmentálních opatření dle nařízení vlády č. 79/2007 Sb. (AEO) i agroenvironmentálně-klimatických opatření dle nařízení vlády č. 75/2015 Sb. (AEKO) k nejčastěji konstatovanému porušení. Dále bylo zjištěno nakládání s přípravky na ochranu rostlin (POR) bez zajištění tohoto výkonu odborně způsobilou osobou. V neposlední řadě bylo konstatováno použití nepovolených přípravků na ochranu rostlin a aplikace nepovolené účinné látky během ošetřování porostu.

V roce 2015 nebylo inspektory zjištěno žádné nedodržení stanovených limitů dusíku při hnojení nebo během pastvy hospodářských zvířat.

Tab. 5: Odebrané vzorky v roce 2015

	Vzorky celkem
Vzorky z ekologické produkce	123
Technické konopí	35

V průběhu úředních kontrol ekologicky hospodařících zemědělců bylo v loňském roce odebráno celkem 123 vzorků. Inspektory ÚKZÚZ byla odebírány vzorky ovoce, révy vinné (listy nebo plody), vzorky krmiv s ekologickým „původem“ a vzorky polní produkce včetně půdy.

Vzorky technického konopí jsou u pěstitelů odebírány na stanovení obsahu *tetrahydrocannabinolu* (tzv. THC), přičemž plochy využívané k produkci konopí je možné považovat za způsobilé pouze tehdy, pokud obsah THC v použitých odrůdách nepřesáhne hodnotu 0,2%. Obsah *tetrahydrocannabinolu* kolísá v závislosti na pěstované odrůdě, popř. na době odběru vláken a stanovená hodnota 0,2% nebyla v analyzovaných vzorcích překročena.

2. Kontroly krmiv

a) Kontroly výroby a uvádění krmiv na trh

Kontroly jsou zaměřeny na kontrolu výroby a dovozu, krmiv, doplňkových látek, premixů a jejich skladování a označování. V rámci uvádění do oběhu je ústavem zajišťován odběr

vzorků krmiv, doplňkových látek a premixů, u nichž jsou hodnoceny bezpečnostní a jakostní ukazatele (parametry). V loňském roce vykonali inspektoři ÚKZÚZ celkem 1596 úředních kontrol krmiv.

Běžné kontroly představují plánované kontroly, při kterých je ověřováno dodržování legislativních požadavků v rozsahu provozované činnosti (plnění podmínek registrace nebo schválení, označování a skladování krmiv, kontroly výrobního zařízení a vybavení, HACCP, atd.). Součástí těchto kontrol může být odběr vzorku krmiva za účelem ověření deklarovaných nebo bezpečnostních parametrů.

Tab. 6: Kontroly uvádění krmiv na trh v roce 2015

	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Kontroly krmiv-obchodní sítě	1 363	1 436	41

*Kontroly řádné (plánované), následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

b) Cílené kontroly a monitoring

Cílené kontroly jsou plánované kontroly, zaměřené na aktuální rizika v krmivovém řetězci. V uplynulém roce byly aktivity zaměřeny mimo jiné na kontrolu křížové kontaminace krmiv kokcidiostatiky nebo léčivy, sledování obsahu dioxinů, pesticidů, těžkých kovů i přítomnost genetických modifikací nebo zpracovaných živočišných proteinů ve vybraných krmivech. Součástí cílené kontroly je vždy odběr vzorku krmiva, u kterého se zjišťuje, zdali nebyly porušeny legislativou stanovené limity obsažené látky. Účelem monitorování je sběr dat u látek, které nemají závazný limit, ale pro které existují směrné hodnoty, nebo je žádoucí je sledovat.

Monitoring krmiv je koordinovaný inspekční program, který umožňuje sledování hladin látek, pro které většinou ještě nebyly stanoveny závazné limity, avšak jsou uvedeny směrné hodnoty pro posouzení jejich výskytu v krmivech. Zjišťuje se například přítomnost mykotoxinů ve vyráběných směsích i jejich výskyt v surovinách, zkrmovaných v prvovýrobě.

Vzhledem k rostoucímu zájmu spotřebitelů po informacích o bezpečnosti a jakosti krmiv pro zvířata určená k produkci potravin (tzv. zvířata v zájmovém chovu - Pet Food) pokračuje ústav v ověřování deklarace použitých zpracovaných živočišných bílkovin.

c) Kontroly v prvovýrobě

U prvovýrobce ústav provádí úřední kontroly dodržování požadavků na hygienu krmiv u provozovatelů krmivářských podniků a dále prověřuje dodržování zásad a pravidel pro prevenci, tlumení a přenos TSE (tzv. přenosné spongiformní encefalopatie).

Tab. 7: Kontroly prvovýroby v roce 2015

	Kontroly plánované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Kontroly zásad potravinového práva (hygienu krmiv)	311	312	9
Kontroly tlumení přenosu TSE	195	195	0
Kontroly „národní“	354	366	6
Celkem kontroly	860	873	15

*Kontroly řádné (plánované), následné, mimořádné (na podnět)

- Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Nejčastější pochybení:

Mezi nejčastěji konstatované porušení se řadí nevhodné skladování krmiv, kdy je zjišťována přítomnost skladištních škůdců s potenciálním rizikem znehodnocení skladovaného krmiva, nebo jsou používána krmiva odebírána od neregistrovaných výrobců.

d) Delegované kontroly

Státním úřadem pro jadernou bezpečnost (SÚJB) je na ÚKZÚZ delegován odběr vzorků krmiv pro stanovení obsahu radionuklidů v krmivech. Pro tuto analýzu jsou každoročně odebírány vzorky krmných směsí a vzorky objemných krmiv (senáž, siláž), celkem se jedná o 50 vzorků.

Kontroly přípravků na ochranu rostlin – uvádění na trh

Dozor nad obchodním skladováním a uváděním přípravků na ochranu rostlin (POR) na trh u distributorů především prováděli pracovníci Odboru kontroly zemědělských vstupů.

Inspektoři ÚKZÚZ provedli v roce 2015 celkem 552 kontrol distributorů přípravků. Porušení požadavků bylo zjištěno u 74 kontrol a mezi nejčastější typy závad patřil prodej a skladování přípravků s prošlou dobou použitelnosti, prodej nepovolených přípravků, závady v dokladech o prodeji přípravků a závady v označování a balení přípravků.

Tab. 8: Kontroly POR – uvádění na trh v roce 2015

	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením
Kontroly POR	552	74

*Kontroly řádné (plánované), následné, mimořádné (na podnět)

U odebraných vzorků přípravků se ověřuje, zda jejich vlastnosti a složení splňují požadavky předepsané specifikace, u vzorků přípravků ze souběžného obchodu je navíc prováděno srovnání s vlastnostmi a složením příslušných referenčních přípravků

Výhled do roku 2016

V současné době prochází legislativním procesem změn právní předpisy upravující podmínky v oblasti používání hnojiv (zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, nařízení vlády č. 262/2012 Sb., vyhláška č. 382/2001 Sb. o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě) a podmínky v rámci používání přípravků na ochranu rostlin (zákon č. 326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči).

Ing. Olga Venerová
Odbor kontroly zemědělských vstupů
ÚKZÚZ